

Právo za absolutismu

1618-1848

- 1526 – nástup Habsburků u nás a v Uhrách → konflikt zájmů stavů a Habsburků, Habsburkové se snaží omezit moc stavů
- 1546 –47 1. stavovské povstání
- 1618 –20 2. stavovské povstání, vedle oslabování moci stavů větší náboženský tlak na protestanty
- 1620 – porážka na Bílé Hoře, právem vítěze odňata zemi všechna její práva a privilegia
- 1627 /Čechy/ a 1628 /Morava/ – nová kodifikace zemského práva – Obnovené zřízení zemské

Obnovené zřízení zemské

Právní zakotvení absolutismu

- Zákonodárnou moc má výhradně panovník /ius legis ferendae/
- Zákonodárná iniciativa sněmů bude považována za zločin
- Panovník je nad všemi soudy, může kohokoliv vyjmout z jejich jurisdikce
- Náboženství je výlučně katolické
- Omezena moc stavů, nejvýznamnějším se stává duchovenstvo, všechny královská města mají dohromady jeden hlas
- Obyčej a soudní nález zrušeny jako prameny práva
- Pramenem práva je pouze tento zákoník či jeho doplnění, subsidiárně Koldínova kodifikace městského práva
- Prosazení římského práva do práva zemského, zejména v podobě římsko-kanonického procesu

Pragmatická sankce 1713

Habsburský rodový řád umožňuje dědit jen v mužské linii
x Karel VI nemá mužského potomka

Úprava řádu tak, aby dědicem mohla být i žena → tzv.
pragmatická sankce – tím vznikla Habsbursko-Lotrinská
dynastie /vládla do r. 1918/

Týká se dědičných habsburských zemí, nikoliv Sv. říše
římské – ta se řídí sálskými a ripoárskými řády

Třeba získat i zahraniční podporu /potenciální dědicové/ –
odmítlo uznat jen Prusko

1740 – smrt Karla VI vyvolala útok Francie, Bavorska, Saska a Pruska

1741 – bavorský kurfiřt Karel Albert zvolen českým králem

1742 – Marie Terezie se ubránila X za cenu Slezska /Vratislavský mír/

1740 – 1780 – Vláda Marie Terezie

1780 -1790 – vláda Josefa II.

1790-1792 – Leopold II., tzv. Leopoldinská restaurace

Důvody reforem:

- Ohrožení státu - je potřeba stát reorganizovat, aby se dokázal bránit /reformy vojenské, ekonomické, snaha o vytvoření kvalitní byrokratické správy/
- Idea, že právo je všemocné – stačí vydat příslušnou normu a svěřit i k výkonu správným úředníkům

Právo zasahuje do všech oblastí života a upravit do posledního detailu /předpisy o hubení vrabců včetně kvót na jejich hlavy, předpisy o vysazování stromů podél silnic a o jejich pěstování/.

Celý život je podřízen státnímu zájmu – pokud se s ním ztotožní, je chráněn, pokud ne, musí se mu podrobit

Osvícenský absolutismus

Osvícenská státověda /K. A. Martiny, F. L. Schrodtr/ usiluje o zrušení privilegií šlechty proti panovníkovi, snaha centralizovat celé soustátí.

Postupně dochází ke konci středověkého partikularismu a stavovské personality práva /vzniká de facto už právo odvětvové/ a k unifikaci práva /x je za úkor práva jednotlivých zemí/ – jednotné právo habsburské monarchie

1783 – nová soudní organizace – správa a soudní moc odděleny, formální rozdíl ve společenském postavení jen u soudů první instance, před druhou a třetí instancí jsou si již strany formálně rovny

Reforma trestního práva

- 1756 – poslední čarodějnický proces
- 1768 - ***Constitutio Criminalis Theresiana*** – zastaralý, zachovává středověké právo, kruté tresty + tortura zachována x má pevná pravidla
- 1773 tajnou instrukcí zakázáno používat torturu
- 1776 tortura zrušena
- 1787 - ***Všeobecný zákoník o zločinech a trestech na ně*** – cílem pachatele převychovat /C. Beccaria/, zrušen trest smrti a poprvé uplatnit zásady *nullum crimen sine lege* a *nula poena sine lege*

Církevní reformy

- Rekatolizace po Bílé Hoře – buď přistoupili na katolictví, nebo odejít ze země
- 1777 – tajnou instrukcí přikázáno nenutit tajné evangelíky k účasti na katolických obřadech a tolerovat neveřejné evangelické obřady
- 1781 – toleranční patent – umožnil vedle katolického náboženství i vyznání augšpurské, helvétské a pravoslavné
- 1783 – manželský patent – odejmul církvi jurisdikci v manželských sporech, rušení klášterů, zrušení privilegia fori, zřízení generálních seminářů na vzdělávání kněží

Cílem bylo omezit vliv papeže na vnitrostátní záležitosti, podřízení církve státu

Reformy občanskoprávní

- 1753 – zahájeny práce na Codexu Theresianus universalis x výsledek byla spíš učebnice, než zákoník → potřeba přepracovat
- 1786 – vydán první díl nového zákoníku /ABG/
- 1797 – celý zákoník zaveden na zkoušku v Haliči
- 1811 /účinnost od 1.1. 1812/ - ABGB, ***Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch***, zákoník platil až do r. 1950 /pracovně právní ustanovení do r. 1965/

Reformy fiskální

- Pol. 17. stol. – **Berní Rulla** /Čechy/, **Berní katastr** /Morava/ - důvodem krize po třicetileté válce /X v Anglii evidence za účelem fisku záhy po jejím obsazení/
- **Tereziánský katastr** – evidence půdy
- **Josefínský katastr** – vedle rustikálu zdaněn i dominikál /půda bezprostředně patřící šlechtici/

Reformy poddanské

1775 – po selských povstáních vydán robotní patent, dělí poddané podle majetku a podle ní i daně, mají možnost si zvolit novou nebo starou úpravu, upravena i pracovní doba roboty /léto 12 hodin, zima 8hodin denně/

1781 – patent o zrušení nevolnictví – nevolnictví /po 30ti leté válce/ - poddaní uvázáni k půdě, nemohli se stěhovat, nemohli studovat či se brát bez povolení vrchnosti

X poddanství jako takové zrušeno až 1848 /spolu se zrušením roboty/

Policejní absolutismus /1790-1848/

- 1789 – francouzská revoluce → obava vede ke zrušení řady reformních kroků /zákaz trestu smrti, manželský patent, zrušeny obce.../
- Napoleonské války – zánik Sv. říše římské /1806/ → vznik Rakouského císařství /1804/ → František II. /císař římský/ se stal Františkem I. /císařem rakouským/
- 1809 - kníže Metternich strůjcem rakouské politiky, snaha udržet staré feudální pořádky proti buržoaznímu liberalismu
- Svatá aliance – spojení mocností proti revolucím jako byla francouzská